

Datum van inontvangstneming : 14/03/2016

Zaak C-74/16

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

10 februari 2016

Verwijzende rechter:

Juzgado de lo Contencioso-administrativo nº 4 de Madrid (Spanje)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

26 januari 2016

Verzoekende partij:

Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania

Parte demandada:

Ayuntamiento de Getafe

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Verzoek tot nietigverklaring van het besluit van de Jefe del Órgano de Gestión Tributaria del Ayuntamiento de Getafe (hoofd van de belastingdienst – gemeente Getafe) van 27 februari 2014 tot afwijzing van het bezwaar dat door verzoekster is aangetekend tegen het besluit van 6 november 2013 houdende afwijzing van haar verzoek om vrijstelling van de Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras [(ICIO), belasting op gebouwen, installaties en bouwwerkzaamheden; hierna: „ICIO”) en teruggaaf van het onverschuldigd betaalde (23 730,41 EUR) in verband met renovatie- en uitbreidingswerkzaamheden aan het alleenstaande gebouw waarin de aula van de school „La Inmaculada” is ondergebracht.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Verenigbaarheid van de vrijstelling van de ICIO voor werkzaamheden aan gebouwen die eigendom zijn van de katholieke kerk en niet voor strikt religieuze doeleinden worden gebruikt, met artikel 107, lid 1, VWEU

Prejudiciële vraag

Verzet artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie zich ertegen dat de katholieke kerk wordt vrijgesteld van betaling van de Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras [(ICIO), belasting op gebouwen, installaties en bouwwerkzaamheden] voor werkzaamheden aan gebouwen die bestemd zijn voor economische activiteiten die geen strikt religieus doel hebben?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 107, lid 1, VWEU

Arrest van 9 oktober 2014, Ministerio de Defensa en Navantia (C-522/13 ECLI:EU:C:2014:2262), punten 19 tot en met 23 en dictum

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Real Decreto Legislativo 2/2004, de 5 de marzo, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Reguladora de las Haciendas Locales (koninklijk wetsbesluit nr. 2/2004 van 5 maart 2004 tot vaststelling van de herziene tekst van de wet tot regeling van de lokale financiën, BOE nr. 59 van 9 maart 2004, blz. 10284)

Orden de 5 de junio de 2001 por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado 1 del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre Asuntos Económicos, de 3 de enero de 1979 (verordening van 5 juni 2001 houdende vaststelling dat de ICIO binnen de werkingssfeer valt van artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden, BOE nr. 144 van 16 juni 2001, blz. 21427)

Orden EHA/2814/2009, de 15 de octubre, por la que se modifica la Orden de 5 de junio de 2001, por la que se aclara la inclusión del Impuesto sobre Construcciones, Instalaciones y Obras en la letra B) del apartado 1 del artículo IV del Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre asuntos económicos, de 3 de enero de 1979 (verordening EHA/2814/2009 van 15 oktober 2009 tot wijziging van de verordening van 5 juni 2001 houdende vaststelling dat de ICIO binnen de werkingssfeer valt van artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden, BOE nr. 254 van 21 oktober 2009, blz. 88046)

Arrest van het Tribunal Supremo (Spaans hooggerechtshof) van 16 juni 2000

Arrest van het Tribunal Supremo van 19 maart 2001

Arrest van het Tribunal Supremo van 31 maart 2001

Arrest van de Audiencia Nacional (Spaans nationaal gerechtshof) van 9 december 2013

Arrest van het Tribunal Supremo van 19 november 2014

Aangevoerde bepalingen van internationaal recht

Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre Asuntos Económicos, de 3 de enero de 1979 (overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden, BOE nr. 300 van 15 december 1979, blz. 28782); artikel IV, lid 1, onder B)

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 De overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden (hierna: „overeenkomst”) is van toepassing op de Congregación de Escuelas Pías Provincia de Betania (Comunidad de Casa de Escuelas Pías de Getafe, PP. Escolapios) [(congregatie van de „Escuelas Pías” – Betania (gemeenschap van het huis van de „Escuelas Pías” van Getafe, padres Escolapios)]. Die instelling is eigenares van het gebouw waarin de school „La Inmaculada” is ondergebracht.
- 2 Op 4 maart 2011 heeft zij bij de gemeente Getafe een vergunning aangevraagd voor de renovatie en uitbreiding van het gebouw dat dienst doet als school aula. In die ruimte zouden 450 zitplaatsen komen, zodat het gebouw kon worden gebruikt voor bijeenkomsten, cursussen, conferenties, enz. De vergunning is verleend op 28 april 2011; verzoekster heeft 23 730,41 EUR aan ICIO betaald.
- 3 Nadien heeft verzoekster een verzoek ingediend om teruggaaf van de onverschuldigd betaalde belasting ten bedrage van de voornoemde som, omdat zij van mening was dat zij van betaling van de belasting was vrijgesteld ingevolge artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst. De gemeente Getafe heeft dat verzoek afgewezen bij besluit van 6 november 2013 op grond dat de vrijstelling niet geldt voor een activiteit die geen verband houdt met de religieuze doelstellingen van de katholieke kerk. Dat besluit is bevestigd bij besluit van 27 februari 2014, waartegen verzoekster op 21 mei 2014 bestuursrechtelijk beroep heeft ingesteld bij de verwijzende rechter.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Verzoekster beroept zich op artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst, in samenhang met het arrest van het Tribunal Supremo van 19 maart 2001 – volgens hetwelk de katholieke kerk is vrijgesteld van de ICIO – en met de verordening van

5 juni 2001 – waarin wordt vastgesteld dat de ICIO een van de belastingen is waarop dat artikel betrekking heeft. Volgens verzoekster behoeft geen prejudiciële vraag te worden gesteld, aangezien de Spaanse regeling geen staatssteun inhoudt en bovendien voldoende duidelijk en nauwkeurig is.

- 5 De gemeente Getafe stelt dat overeenkomstig verordening EHA/2814/2009 van 15 oktober 2009 (die van kracht was toen het besluit werd vastgesteld, maar nadien bij het arrest van het Tribunal Supremo van 19 november 2014 nietig werd verklaard) de ICIO-vrijstelling uitsluitend geldt voor gebouwen die vrijgesteld zijn van de Impuesto sobre Bienes Inmuebles (IBI, onroerendgoedbelasting) wegens hun bestemming, namelijk gebouwen waarin activiteiten plaatsvinden die verband houden met de eigenlijke doelen van de katholieke kerk. Als reden voor haar weigering voert de gemeente Getafe voorts aan dat het Tribunal Supremo ditzelfde standpunt ook inneemt ten aanzien van andere gemeentebelastingen, zoals de Impuesto sobre el Incremento de Valor de los Terrenos de Naturaleza Urbana (belasting over de stijging van de waarde van stedelijk onroerend goed), en dat de kwestie hoe dan ook moet worden gezien vanuit het perspectief van een mogelijke schending van het Unierecht inzake staatssteun, gelet op de omvang van de economische activiteiten die de katholieke kerk uitoefent (scholen, ziekenhuizen, enz.). Volgens de gemeente Getafe dient een prejudiciële vraag te worden gesteld aangezien bij de betrokken rechtsregel een ongerechtvaardigde selectieve belastingvrijstelling wordt verleend aan een onderneming, wat leidt tot benadeling van andere ondernemingen in dezelfde sector, met ongunstige gevolgen voor de vrije mededinging en voor de fiscus.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 6 Aan de orde in deze zaak is de uitlegging die moet worden gegeven aan artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst, dat voor onroerende goederen van de katholieke kerk voorziet in een volledige en permanente vrijstelling van zakelijke belasting of winstbelasting, inkomstenbelasting en vermogensbelasting. Volgens die bepaling geldt de betrokken vrijstelling niet voor inkomsten uit economische activiteiten of uit vermogen waarvan het gebruik is overgedragen aan derden, vermogenswinst en inkomsten die in de inkomstenbelasting aan de bron worden belast.
- 7 Vooraf wijst de nationale rechter erop dat alleen deze bepaling van artikel IV geen duidelijke begrenzing van de vrijstellingen bevat op basis van de bestemming van de goederen waaruit blijkt dat die vrijstellingen uitsluitend gelden voor goederen die worden gebruikt voor religieuze doeleinden, maar direct voorziet in een volledige en permanente vrijstelling van bepaalde belastingen. Ook is de nationale rechter van oordeel dat de formulering van de betrokken bepaling vaag is omdat niet duidelijk wordt gezegd om welke belastingen het precies gaat.

- 8 De ICIO is ingevoerd bij wet nr. 39/1988 van 28 december 1988 tot regeling van de lokale financiën, en wordt thans geregeld in artikel 100, lid 1, van de herziene tekst van die wet, zoals vastgesteld bij koninklijk wetsbesluit nr. 2/2004. Het gaat om een indirecte, zakelijke gemeentebelasting, die de Spaanse gemeenten in 2010 in totaal meer dan een miljard EUR opleverde. Ten gevolge van de zware crisis waar de bouwsector door werd getroffen brengt die belasting sindsdien aanzienlijk minder op.
- 9 Aangezien de wet van 1988 tot regeling van de lokale financiën alleen voorzag in een uitdrukkelijke vrijstelling voor de Staat, de autonome regio's en de plaatselijke overheden, rees de vraag of de ICIO moest worden geacht te vallen onder artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst en, zo ja, of de uitzondering ook gold voor activiteiten van de katholieke kerk waarbij het niet ging om strikt religieuze bedrijvigheid, maar in wezen om bedrijfsactiviteiten.
- 10 De arresten van het Tribunal Supremo van 19 en 31 maart 2001, die beide zijn gewezen op cassatieberoep in het belang der wet, hebben die vraag gedeeltelijk beantwoord, aangezien het Tribunal Supremo daarin verklaarde dat de ICIO niet mocht worden geheven wanneer het duidelijk om gebouwen voor religieuze doeleinden ging. Op 5 juni van datzelfde jaar werd een verordening vastgesteld, houdende vaststelling dat de ICIO binnen de werkingssfeer valt van artikel IV, lid 1, onder B), van de overeenkomst tussen de Spaanse Staat en de Heilige Stoel van 3 januari 1979 betreffende economische aangelegenheden, die voorziet in volledige en permanente vrijstelling van de ICIO. Volgens de verwijzende rechter heeft die verordening de controverse echter niet uit de wereld geholpen, daar zij de rechtspraak op alle gebouwen van toepassing verklaarde, ook op die welke niet voor religieuze doeleinden bestemd waren, en dus mogelijksterwijs te ver ging.
- 11 In een ander arrest, van 3 oktober 2003, waarin een duidelijk economische activiteit van de katholieke kerk aan de orde was (het betrof namelijk een ziekenhuis dat op de markt concurreerde met andere ziekenhuizen of medische centra), heeft het Tribunal Supremo geoordeeld dat de in de overeenkomst bedoelde belastingvrijstelling ook gold voor de ICIO, aangezien dat een zakelijke belasting is – zij het dan van indirecte aard.
- 12 In 2009 is de verordening van 5 juni 2001 gewijzigd bij verordening EHA/2814/2009 van 15 oktober 2009 vanuit de overweging dat het niet logisch leek om een vrijstelling van de ICIO te verlenen voor werkzaamheden aan een gebouw dat niet krachtens de overeenkomst is vrijgesteld van de IBI omdat het niet bestemd is voor een religieus doel [artikel IV, lid 1, onder A)]. Dienovereenkomstig gold de vrijstelling van de ICIO van dan af enkel nog voor van de IBI vrijgestelde gebouwen, dat wil zeggen die welke bestemd zijn voor strikt religieuze doeleinden.
- 13 Deze oplossing was slechts van korte duur, aangezien de Audiencia Nacional verordening EHA/2814/2009 in een procedure tot toetsing van wettelijke

bepalingen nietig heeft verklaard op grond dat zij in strijd was met de artikelen IV, lid 1, onder B), en VI van de overeenkomst. Die uitspraak is in cassatie bevestigd bij een arrest van het Tribunal Supremo van 19 november 2014. Beide rechterlijke instanties hebben de verordening nietig verklaard op grond van de vaststelling dat zij feitelijk een nieuwe regeling invoerde door het bepaalde in de overeenkomst en in de verordening van 2001 te beperken (het Tribunal Supremo voegt daaraan toe dat geen regels tot uitlegging van andere uitleggingsregels kunnen worden ingevoerd) en dat zij bovendien inbreuk maakte op artikel VI van de overeenkomst, aangezien de in dat artikel vastgelegde geschillenbeslechtingprocedure niet was gevolgd.

- 14 De nationale rechter betwijfelt of artikel 107, lid 1, VWEU van toepassing is op het onderhavige geval. In dit verband is volgens hem het arrest Ministerio de Defensa en Navantia (C-522/13 ECLI:EU:C:2014:2262) van zeer groot belang. Dat arrest betrof de uitlegging van artikel 107 en is niet alleen daarom belangrijk, maar ook omdat daarin, net als in de onderhavige zaak, een geval van vrijstelling van een gemeentebelasting (concreet: de IBI) werd onderzocht, met dien verstande dat die vrijstelling een aan de Spaanse Staat toebehorende grond betrof die aan een overheidsbedrijf (Navantia SA) was overgedragen om als scheepswerf te worden gebruikt.
- 15 De verwijzende rechter baseert zich concreet op de punten 19 tot en met 23 en het dictum van dat arrest, volgens hetwelk sprake kan zijn van door artikel 107 VWEU verboden staatssteun wanneer een aan de staat toebehorend terrein dat ter beschikking is gesteld van een onderneming die volledig in handen is van de staat en die op dat terrein goederen vervaardigt en diensten levert die tussen de lidstaten kunnen worden verhandeld op markten die openstaan voor concurrentie, wordt vrijgesteld van de IBI. Gelet op de bijzondere aard van de ontvanger van de betrokken vrijstelling, merkt de verwijzende rechter op dat de Europese Commissie non-profitorganisaties als een „onderneming” beschouwt, wanneer zij een economische activiteit op de markt uitoefenen.
- 16 Ten slotte zet de verwijzende rechter uiteen dat de Spaanse rechters, sinds de ICIO in 1988 is ingevoerd, niet zijn geconfronteerd met de vraag of de aan de katholieke kerk verleende vrijstelling van de ICIO verenigbaar is met de rechtsorde van de Unie. Parlementaire vragen in die zin zijn in 2006 en 2007 wél gesteld aan de Europese Commissie, maar tot op heden is niet bekend of die vragen binnen de Commissie definitief zijn beantwoord.